

Bütün
ülkelerin
proleterleri
birleşiniz!

yeni yol

TİP ve TKP Merkez Komiteleri tarafından yayınlanmaktadır

1 - 15 Ağustos 1988, Sayı 19 - 20

Referandumda ANAP'a hayır Demokrasi için en geniş güçlerin diyalog ve işbirliği

Anayasada erken yerel seçim yapılabilmesine olanak sağlayan değişiklik, 2 Ağustos günü Meclis'te ANAP'ın istekleri doğrultusunda kabul edildi ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi. Buna göre, yerel seçimlerin 4 ay önceye alınıp alınmaması konusu 25 Eylül'de yapılacak referandumda oylanacak. Başbakan Özal'ın "yalnızca yerel seçimlerin erkene alınması oylanacak" demesine karşın; referandum şimdiden Özal hükümetinin politikasının oylanmasına dönüşmüş bulunuyor.

Özal'ın uzun süredir yerel seçimleri erkene alarak, kamuoyu yoklamalarında sürekli destek yitiren ANAP'a ve Özal hükümetinin politikalarının uygulanmasına seçimsiz bir dört yıl kazanma niyeti içinde olduğu biliniyordu. Özal, "ülkeyi seçim

atmosferinden çıkarmak için erken yerel seçim istiyoruz" diyor ve önümüzdeki dört yıl seçim kaygusu olmadan sert ekonomik tedbirler almak istediğini açıkça ifade ediyordu.

Siyasette her türlü aracı meşru sayan Özal, bu yöndeki engelleri de aşma niyetindedir. Adil, demokratik bir seçim yasası konusunda muhalefet partileri ile diyaloga yanaşmamakta direnerek tam bir keyfîlik gösteren Özal, geçen yıl siyasi yasakları referandumla sunarken olduğu gibi, referandum kurumuna antidemokratik bir içerek kalarak ama referandum gibi demokratik bir biçimden yanaymış görünerek, halkı şaşkınlık için elinden geleni yapmaktadır.

Hükümet partisi ANAP, referandum tartışmalarındaki fırsatçı, her türlü aracı meşru sayan anlayışını referandum kampanyasında da sürdürecektir. İktidar ve yerel belediyelerdeki olanaklarını referandumdan kendi istediği yönde bir sonuç

alabilmek için seferber edecek, eşit olmayan koşullarda elindeki tüm olanakları kullanarak halk oylamasına daha baştan avantajlı girecektir. Öte yandan, Özal şimdiden, referandumda değişik nedenlerle kullanılabilecek ancak ANAP'a destek anlamı taşımayan 'evet'leri, geçen referandumda olduğu gibi kendi hanesine yazmaya hazırlanmaktadır.

Referandumun rolü

Herşeye karşın referandumun kendisinin ve erken ya da normal yerel seçimlerin ANAP hükümeti için bir tür referandum niteliği taşıdığı açıktır. Nə ki, önemli siyasal sonuçlara gebe olan referandumda ya da yerel seçimde sandıktan çıkacak oy dağılımını tek başına her şeyi belirleyeceğini söylemek ne kadar doğru olur? Türkiye, benzer nitelikte olayları, son bir yıl içinde yaşadı. Referandum ve Kasım genel se-

Devamı 7. sayfada

KOMÜNİST HAREKETİN, TÜM SOLUN ÖZGÜRLÜĞÜ DEMOKRATİK BİR REJİM İÇİN

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesindeki dava devam ediyor. Davanın konusu ülkemizde uygarlığın gelişme düzeyi, gelişme perspektifidir. Sorgulanan, koğuşturulan hiç de Haydar Kurtlu ve Nihat Sargın'ın tutuklanmadan önce "işledikleri suçlar" değildir. Sorun hiç de onların ve partilerinin geçmiş faaliyetlerinin mevcut yasalar karşısındaki konumu değildir. 8 Haziran'dan beri Ankara DGM'de kavga, ülkemizdeki rejimin geleceği konusunda gittmektedir. O nedenle de İhan Selçuk'un haklı olarak belirttiği gibi, duruşma salonu, aslında bütün ülkedir, bütün dünyadır.

Dün olduğu gibi bugün de ülkemizin temel sorunu rejim sorunudur. Komünistler kendi inisiyatifleri ile Ankara DGM'de görülmekte olan davayı gündeme getirerek, bu sorunun bütün boyutlarıyla tartışılabilmesine katkıda bulunmaktadır. Şimdi artık rejim sorunu hiçbir yanı dışlanmadan çözülebilecek bir olgunlukta politik mücadelenin gündeminde.

Savcılığın iddianamesinin okunmasının sona ermesiyle söz şimdiki Haydar Kutlu'dadır. Onu Nihat Sargın izleyecektir. Komünist hareket şimdi gerçek niteliğiyle, demokratik, insancıl yüzüyle, emekçiden yana kararlı tutumuyla, ulusal çıkarların savunucusu olarak, ikiseli konumlarıyla halkın önündedir. Kamu-

Devamı 6. sayfada

Yayınımıza kısa bir süre ara veriyoruz Yeni bir dönem, yeni bir gazete

Gazetemiz Yeni Yol içine girilen yeni dönemin ihtiyaçlarına yanıt verebilecek yepyeni bir içerik ve biçimle çıkmak üzere yayınına kısa bir süre ara veriyor.

Yeni Yol, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Program Tasarısı tartışmalarını yansıtmak amacıyla yayın yaşamına başlamıştı. Daha sonra ise, Çark-Başak ile Atılım gazetelerinin görevlerini de üstlenmeye çalıştı.

TBKP Program Komisyonu, 17. sayımızda da duyurduğumuz gibi, program tartışmalarını değerlendirerek, TBKP Program Tasarısı'na son biçimini verdi. Böylece, TİP ve TKP örgütlerinde açılmış olan tartışmalar sonuçlanmış oluyor.

Program tartışmasının sona ermiş olması, esas görevi bu tartışmaları yansıtmak olan Yeni Yol'un da işlevinin tekrar gözden geçirilmesini zorunlu kılıyor.

TBKP, günümüz dünyasının ve Türkiye'sinin yarattığı gereksinimlere yanıt verecek bir Marksist-Leninist parti, yani çağdaş bir komünist parti olacaktır; hedef budur. Bu hedefe varabilmek ise büyük bir kararlılık ve çaba istiyor. Bu kararlılığın, bu çabanın, bu mücadelenin kolektifleştirilmesi, ortak hedefe yöneltilmesi, bir yayın organı olmadan düşünülemez.

Yeni Yol böyle bir yayın organı olabilmenin gerektirdiği hazırlıkları yapabilmek için yayınına bir kaç sayı ara veriyor.

Ama şimdiden kesin olan şudur: Yeni Yol'un içeriği, eskisinden farklı olarak, doğrudan partinin politikasına ve parti yaşamına ilişkin konularla sınırlı olacak; buna karşılık, parti üyelerinin, sempatanların ve bütün okurların bu konulara ilişkin görüşlerini, parti içindeki tartışmaları, tartışılan bu konularda partinin yönetim organlarının ve yöneticilerinin görüşlerini olduğu gibi bütün canlılığı ile yansıttacaktır.

Yeni Yol, partinin politikası ve iç yaşamı konusunda açık tartışmayı teşvik edecek; "çağdaş komünist partisi" anlayışımızın olgunlaşmasının ve ete kemiğe bürünmesinin güçlü bir aracı olmaya çalışacaktır.

Latin Amerika'dan 28 komünist partisinin dayanışması

28 Latin Amerika ülkesi komünist partisinin Uruguay'ın başkenti Montevideo'da sona eren zirve toplantısında alınan bir kararlar. Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın derhal serbest bırakılması, TBKP'nin faaliyetinin legal olarak sürdürme olanağının sağlanması istendi. 28 komünist partisinin kararında, Türkiye'deki komünist liderlerle ve tüm politik tutuklularla dayanışma da vurgulanıyor.

...

Yemen Demokratik Cumhuriyeti Hukukçular Birliği bir açıklamta yaparak, TBKP liderleri Haydar Kullu ve Nihat Sargın'la dayanışmalarını dile getirdi. YDC Hukukçular Birliği açıklamasında ayrıca, iki liderle dayanışmanın daha da güçlendirilmesi çabalarının desteklendiği de vurgulandı.

28 Avrupa ülkesi komünist partisinin mektubu

Avrupa'dan 28 ülkenin komünist partisinin imzasıyla, Türkiye hukümet yetkililerine verilmiş üzere bir mektup hazırlandı.

Mektupta, Kutlu ve Sargın'ın açık bir şekilde ülkelerinin politik yaşamına katılabilecek birleşik bir komünist partisini legal olarak kurmak isteğiyle ülkelerine dönükleri belirtilerek, fikir suçuyla yargılanmak istendiklerine değiniliyor.

Mektubun son bölümünde şöyle deniliyor:

Aşağıda imzaları bulunan Komünist Partileri Kutlu ve Sargın'ın cesur tutumlarını selamlar, tam ve kardeşçe dayanışma içinde olduklarını temin eder. Komünist Partileri, onların serbest bırakılması için politik güçleri, milletvekillerini, hukukçuları, her görüşten, her kattan insanları bir araya getiren geniş hareketi kutularlar ve özgürlükler ve insan hakları için bu hareketi güçlendirmeye kararlı olduklarını belirtirler. Onlar Türkiye yetkililerinden:

-Haydar Kutlu ve Nihat Sargın ve onlarla birlikte yargılananların derhal serbest bırakılmasını

-Fikir suçu ile hapiste olanlar için genel bir af çıkarılmasını

-Türkiye Birleşik Komünist Partisinin ve tüm demokratik kuruluşların yasallaştırılmasını

-Sendikal ve politik özgürlüklerin özgürce kullanılmasını talep ederler; bu bildiriyi imzalayan partileri temsil etmeye yetkili ortak bir delegasyona Ankara'ya gitmeyi karar altına alırlar.

SPD'DEN, KARACA VE SAKALSIZ'A MEKTUP

SPD, SHP'den özgürlük ve adalet için çalışmalarını ricasında bulundu

Federal Almanya Sosyal Demokrat Partisi Uluslararası Sekreteri Koschnick adına, TIP ve TKP Merkez Komiteleri temsilcileri Osman Sakalsız ve Mehmet Karaca'ya gönderilen mektupta, SPD'nin Sargın ve Kutlu Davası'nı yakından izlediği belirtildi ve SHP'den özgürlük ve adalet için çalışmalarını ricasında bulunduğu bildirildi.

SPD Uluslararası Sekreter Koschnick adına, Hans-Eberhard Dingels tarafından kaleme alınan mektupta şöyle denildi:

"Sayın Koschnick adına, mektubunuz ve gönderdiğiniz enformasyon materyalleri için teşekkür ederim.

Her halde gerek Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın duruşmalarını izlemeye ve gerekse politik gelişmeleri yerinde incele-

mek için yüksek düzeyde SPD delegasyonunun Türkiye'ye gittiğini biliyorsunuz.

Bu kişiler şunlardır:

-Prof. Monika Ganseforth, Milletvekili-
Türkiye'de İnsan Hakları sorumlusu.

-Hörst Isola, Hamburg Eyalet Parlamenti ve Sosyal Demokrat Hukukçular Çalışma Grubu Başkanı.

-Ludwig Fellermaier, Avrupa Parlamentosu üyesi, SPD Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grup Türkiye uzmanı.

Her üçü de raporlarında ve açıklamalarında, sorunlar değerlendirip, Türkiye'de insan haklarının kazanılması için mücadele edeceklerini açıkladılar.

Ayrıca, SHP (Sosyal Demokrat Parti)'deki dostlarımızdan, yerinde, özgürlük ve adalet için çalışmalarını ricasında bulundu."

Birleşmiş Milletler Danışma Organı ve İnsan Hakları Komisyonu üyesi Kadınlar Birliği'nden 14 kişi Ankara'daydı

Birleşmiş Milletler Örgütü'nde danışma organı statüsüne sahip ve İnsan Hakları Komisyonu üyesi Barış ve Özgürlükler için Uluslararası Kadınlar Birliği Federal Almanya Örgütü'nden 14

kadın da Ankara'daydı.

Ankara'da buldukları süre içinde politik kadın tutuklular ile TIP ve TKP genel sekreterleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu ile görüşme talebinde bulunan Kadınlar heyeti 1 Ağustos'daki Sargın-Kutlu duruşmasını da izlediler.

Başkanlığını Yeşiller Bayern Eyalet Parlamenti Profesör Elenore Romberg'in yaptığı heyette, Yeşiller Avrupa Parlamentosu üyesi Ündine von Blotnitz, SPD Bayern Eyalet Parlamenti Ursula Pausch-Gruber, IG-Metal Sendikası sekreterleri Heide Scharf ve Karin Roht, Demokratik Kadınlar Girişimi'nden Karin Bergdoll ve Bad Boll, Proteston Akademisinden Christine Busch, gazeteci Ingelies Guntzmann, Yüksek Okul öğretmenleri Ursula Schumm-Garling, Susanne Schunter-Kleemann ve Johanna Hund ile Costa Rikalı Olga Bianchi ve ABD'li Caroline Canafax yer alıyordu.

Heyette bulunan kadınlar, Ankara'da değişik politik çevrelerden yetkililerle de görüşmelerde bulundular.

"MAHKEME DURDURULMALIDIR"

Kutlu-Sargın davasına katılan Danimarkalı sosyal demokrat Erik Smith'i Türkiye İşçiler Birliği lokatında yapılan toplantıda izlenimlerini anlattı, ve askeri mahkemelerin, insanların düşünceleri nedeniyle yargılanmalarının inanılmaz şeyler olduğunu belirtti. Erik Smith, izlenimlerini Sosyal Demokrat parti yönetimine, Parlamento'daki diğer gruplara ve Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grubuna, bilgi vereceğini İskandinav ülkelerinde sosyal demokratların birlikte hareket etmesi için gayret sarfedeceğini ve hükümetten mahkemenin durdurulması için girişimde bulunmasını isteyeceğini belirtti.

KOMÜNİST PARTİLER HEYETİ BAŞBAKANLIK KONUTU'NDA HIRPALANDI

Aralarında sosyalist ülkelerin komünist partilerinin de bulunduğu Avrupa'daki 28 komünist partisini temsil eden Türkiye'ye gelen heyet, önceden randevu alarak girdiği Başbakanlık Konutu'ndan zorla atılmak istendi. Hirpalanarak, dışarı çıkartılan heyette bulunanlardan bazıları yaralandı.

28 ülke komünist partisinin imzaladığı bir ortak metni Türkiye hükümet yetkililerini vermek istediklerini açıklayan heyet, randevu aldıklarını ve mektubu iletmek istediğini belirtti. Heyette bulunanlar kimseyle görüşürülmediği gibi, Başbakanlık Özel Koruma Sorumlusu tarafından verilen "dışarı atın" talimatıyla zorla dışarı çıkarılmak istendi. Bu arada hirpalananlar ve yaralananlar oldu.

Olay, heyetle birlikte konutta hazır bulunan 20 kadar gazetecinin gözönünde meydana geldi ve gazeteciler ve foto muhabirleri tarafından görüntüldü.

KUTLU: "İddianame düşünsel, felsefi, ideolojik, kültürel gerilemenin somut bir belgesidir."

TBKP liderleri Nihat Sargin ve Haydar Kutlu'nun Ankara DGM'de devam eden duruşmalarının 20 Temmuz ve 1 Ağustos tarihli oturumlarında Haydar Kutlu okumakta olduğu yazılı sorgusunu bitirdi. Kutlu, 10 Ağustos günü duruşmada da, mahkeme heyetinin polis ifadesini okumasından sonra söz alarak, polis sorgusunun işkence altında alındığını yitirdi ve "polis sorgusunun alınış biçimini daha önceki duruşmalarda okuduğum sorgu da ayrıntılarıyla anlattım. Burada tekrar bu konuya değinmedeki amacım, sorunun hangi koşullarda alındığını belgelemek veya kanıtlamak değil, aleniyet sağlamaktır" dedi. Duruşma daha sonra 17 Ağustos gününe ertelendi.

Duruşmaları izlemek üzere Ankara'da bulunan yabancı gözlemciler de duruşmalar sırasında yaptıkları basın toplantılarında, duruşmaya ve Türkiye'deki insan haklarına ilişkin görüşlerini ifade ettiler ve 141-142. maddelerin TCK'dan çıkarılması gerektiğini belirttiler. Avrupalı parlamenterler ve hukukçular "bu dava çağın en büyük davalardan biridir" değerlendirmesini yaptılar.

İfadesinin 20 Temmuz günü okuduğu bölümünde iddianamenin hukuk dışı mantığı üzerinde duran Kutlu iddianameyi ideolojik politik bir saldırı belgesi olarak nitelendi.

Daha sonra, düşünceleri, nedeni ile yargılanmak istendiğine değinen Kutlu, adalet ve hukuk kavramları üzerinde durdu. Kutlu özette şöyle dedi: "Ben komünistim, sizler değilsiniz. Sizlerin düşünce ve inançlarınızla benimkilere farklı olduğunu sanıyorum. İddianame doğrudan doğruya benim düşüncemi cezalandırmak istiyor. Bu durumda yargıda vicdani kanaat nasıl belirlenebilir?"

Sorumun yanıtı adalet kavramına sıkı sıkıya bağlıdır. Bildiğiniz gibi adalet ve hukuk aynı şeyler değildir. Yasaya uygun olan her zaman hukuka uygun demek olmadığı gibi, hukuka uygun olan da her zaman adil değildir.

Sınıflı bir toplumda egemen sınıfların kendi çıkar ve iktidarlarının korunmasını temel alan bir hukuk sisteminin, bir sistem olarak toplumsal adaletle uygun düşeceğine, bunu gerçekleştireceğine inanmam. Yaşanan gerçekler, toplumumuzun gerçekliği, yalnızca bu bile inancımı doğrular." (...)

"Yargıçların marksizmi bilmeleri zorunlu değildir. Ancak eğer adı bir yargı verilme isteği varsa, çağdaş toplumsal vicdanın, toplumsal düşüncenin meşru saydığı değerler ve değerlere uygun olanı benimsemek gerekir. Bugün bir insanlık suçu sayılan Birleşmiş Milletler'in onayladığı Nürnberg Mahkemesi kararları ile suçlu bulunan faşist, ırkçı, savaş yanlısı düşüncelerin dışında her düşünce ve inanç meşrudur ve bu nedenle saygıya değerdir.

İddianame bu yolu izlememiştir. TCK, 141. ve 142. maddelerinin göstereceği gibi en geri yorumunu seçmiştir. Bu nedenle, iddianameyi hazırlayanlardan marksizmi bildiklerini yargı önünde kanı-

tlamalarını istemek hakkımızdır. Mademki suçluyorsun öyleyse kanıtla."... "Yasalara aykırı biçimde hazırlanan bu iddianamede hukuka uygunluk aramanın boş ve sonuçsuz bir çaba olduğunu anlıyoruz: Geriye iddianamenin tezi kalıyor. Gerçekten de iddianame baştan sona tek bir fikir, tezi ileri sürüyor. "Komünist partilerine ne Türkiye'de, ne de dünyanın herhangi bir yerinde yaşama hakkı verilmemelidir." Niçin verilmemelidir? Çünkü, demokratik rejimle komünist partisi bir arada olamaz. Komünistler istikrara, demokrasiye karşıdır. 12 Eylül'ün gerekçesi olan bunalım ortamından sorumludurlar.

Bu görüşler bir hukuk adamı da olsa Bay Savcı ve onun gibi düşününlerin subjektif, kişisel görüşleri olsaydı buna fazla bir diyeceğimiz olmazdı. Ancak bunların iddianameye girmesi savcılık makamının subjektif ve yanlış bir tutum içinde olduğunun yeterli kanıtı olduğu gibi, bizi, bu teze yanıt verme zorunluluğu ile karşı karşıya bırakıyor. İdeolojik-politik bir saldırı ile karşı karşıyayız.

Gerçekten de, bu iddianamenin niye 230 sayfa olduğunu, hiçbir olay, fail yokken açıklayabilmek, iddianamenin tezi dışlanırsa anlaşılacak olur. Ben parti üyeliğimi kendim açıkladığıma göre üç sayfalık bir iddianame ile yetinebilirdi. Bay Savcı, bu yolu seçmemiştir. Çünkü, TBKP'nin yasal olarak kurulmasını önleme çabası içindedir, bunu görev edinmiştir. Böyle bir görevin Bay Savcıya düşüğünü hiç sanmıyorum.

Sonuç olarak bu iddianamede cesaretle ifade edilmiş iki şey, düşüncelerimi suçluyor olması ve yukarıda değindiğim tezdür.

12 Eylül darbesine gerekçe yapılan terör üzerinde de duran Kutlu, darbe ortamı ile ilgili görüşlerini de belirtti: "İç savaş masalı yalnızca darbeye gerekçe yapılmadı, Ordu-Polis bu psikoloji ile koşullandırıldı. Bu motif ile eğitildi. Böylece iç savaş psikozu ile düşmana saldırılır gibi saldırıldı. Poliste, cezaevlerinde egemen olan hava buydu. Bu hava bugün de değişmiş değildir.

"...İğinc olan şudur: Darbeler, bunalımın çözümsüzlüğe vardığı noktalarda olmuyor. Tersine artık bunalıma ciddi çözümler düşünülmeğe başlandı, toplumun kendi dinamiği ile çözümler üretmeye başladığı sıralarda darbe geliyor. Böylece bu süreç kesiliyor. Gerek 12 Eylül gerekse 12 Mart öncesinde hükümet de dahil toplumsal güçler yeni politika gerekliliğini kavramaya, bunu aramaya başladığı sırada, darbe bu arayışı kesti. Böylece bunalımın gerçek nedenlerinin su yüzüne çıkması engellenmiş oldu.

Herşey terör denilen günah kaçışının ve solun üzerine yöklendi."

Kutlu politik rejim bunalımı üzerinde de durdu ve bir bölümde,.... "Görülebilir ki politik rejim bunalımının nedeni üst katta oturanların iç kavgaları; başka deyişle, sömürüden, pastadan daha büyük pay kapma savaşıdır. Ne var ki pasta oldukça küçük, pasta heveslileri ise oldukça çoktur. Kıyamet de bundan kopmaktadır.

Egemen güçler bloku içinde

sömürüden daha fazla pay almak isteyenler, iktidardan (Yalnız hükümetten değil) diğer ortaklarını dışlayarak devleti tek başlarına ellerine geçirmeye çalışmaktadırlar.

Burjuvazinin yığınlardan korkusu nedeniyle kısıtlı demokrasiye bile tahammülsüzlüğü sonuçta kendi ayağına dolanmaktadır. Sanayileşmenin başarısızlığı, ideolojik kültürel bakımdan sivil toplum öğelerinin yeterince belirginleşmediği toplumlarda görülen bir durumdur bu.".... "Görülebilir ki, batıda var olan, kurulu olan parlamenter demokratik rejim bizim ülkemizde burjuvazi için dayanılmaz bir cendere oluyor ve burjuvazi, kendi kutsadığı bu kurum ve değerlerden ilk fırsatta kendini arındırmaya çalışıyor. Onu sıkı, boğucu kısıtlı demokratik rejimin kendisiydi. Yoksa henüz düzenin değişeceği telaşı değil. Fakat kendine güvenmeyen burjuvazi bu korkulu rüyayı da görmekteydi." dedi.

Düşünsel-kültürel bunalım konusundaki görüşlerinin bir bölümünde Kutlu şunları söyledi: "Yurtseveriz ama ırkçılığın şiddetle lanetliyoruz. Biz aynı zamanda ateşli enternasyonalistiz. Kendimizi dünya halklarının ve insanlığın bir parçası, dünya emek ordusunun bir neferi sayıyoruz. Biz bir başka ulusu ezen ulusun özgür olamayacağını söylüyoruz. Bu nedenle Kürt halkının ezilmesini kınıyoruz. İddianame bu görüşlerimizden dolayı bizi cezalandırmak istiyor.

İddianamenin bu anlayışı, çağdaşlığı rastlantı değildir. İddianame 12 Eylül ile içine girilen düşünsel, felsefi, ideolojik, kültürel gerilemenin somut bir belgesidir."... "Marks, Engels ve Lenin'in düşünceleri çağımızın henüz aşılammış düşünce sistemidir. Yakın zamana kadar Marksizm öldü diyorlardı. Bugünlerde bu sesler giderek kırılıyor. İki olgu bunu kanıtlıyor.

Birincisi New York, Wall Street borsa krizi tüm kapitalist dünyayı paniğe sürükledi. O zamana kadar, kapitalizm artık bunalımsız gelişme yoluna girdi deniyordu. Kriz bu düşünceyi yerle bir etti. Herkes borsa kapısına birbirlerini ite kaka, çığneyerek hücum ederken, Marks borsanın kapısından gözlemlendiği zeki alaycılıkla çıkıyor, emin ve ağır adımlarla, bankerlerin birbirini çığnemesini seyreden emekçi halkın arasına karışıyordu.

İkincisi SBKP 27. Kongresinden sonra etkisini gösteren yeni düşünce larzı.

Günümüzde Marksizm bilimsel teknolojik devrimin özelliklerini özümseyerek yeni bir canlanmanın da eşiğindedir.

İşte böylesine derin ve tarihsel köklü olan bu bilimsel düşünceyi Bay Savcı tek cümleyle saf dışı bırakacağını sanıyor. Ne mümkün? Evrensel nitelikte, bu nedenle köklü aynı zamanda kendi toprağımızda olan bu düşünceyi "kökÜ dışarda" göstermeye çalışıyor. Ne mümkün?

Yukarıda belirttiğim ve başkaca nedenlerle de ülkemizde Marksizmin yasalı tutulduğu toplumsal düşüncenin, felsefenin, politik kültürün gelişmesini ciddi olarak engel olmuştur."

PERESTROYKA'DAN YARARLANMALIYIZ. AMA NASIL?

Bir Sovyet şairinin deyişiyile, "büyük olan belirli bir mesafeden görülür". SBKP MK'nın kendine yeni Genel Sekreterini seçtiği Mart (1985) Plenumunun ve yenilenme stratejisinin temellerini attığı Nisan 85 Plenumu'nun ne denli önemli olduğunu anlamamız için belirli bir zamanın geçmesi gerekmişti. Şimdi 19. Ulusal Konferans'dan sonra, onun taşıdığı önemi zaman içinde daha iyi anlamaya başlıyoruz. Bunun yalnız bizim için değil bütün dünya için geçerli olduğunu düşünüyörüz.

Nereden nereye gelindi Sovyet toplumunun bir kriz eşiğinde bulunduğu temel alınarak, önce sosyo-ekonomik gelişmenin hızlandırılması gerektiği saptandı; hızlandırma stratejisi ortaya atıldı. ancak onyılların birikimi olan altyapı ilişkileri değiştirilmeden hızlandırmanın gerçekleştirilemeyeceği ortaya çıktı. Ekonomik reformlar uygulamaya sokuldu. Varolan üst yapı ilişkileri yenilenmeden, ekonomik, sosyal, politik ve ideolojik hiçbir sorunun köklü biçimde çözülemeyeceği anlaşıldı; politik sistemde reform yapılması kararı alındı. Üç yıl içindeki bu değişim ancak demokrasinin geliştirilmesi, açıklığın toplum yaşamına sokulması ve bu yolla halkın, üzerindeki durgunluğu, kaygısızlığı atarak aktifleşmesi koşullarında mümkün olabildi.

Ocak (1987) plenumu sosyalizme demokrasinin arasındaki canlı bağları açıklamıştı. Ama demokrasi temelinde gerçekleştirilmesi gereken yenilenimin politik mekanizmasını yaratamamıştı. 19. Ulusal Konferans bu işlevi üstlendi. İktidarın Sovyetlere, dolayısıyla halka ait olduğunu belirledi. Partinin, ideolojik ve politik önder olarak güçlendirilmesi gerektiğini vurguladı. Parti ve devlet organlarının işlevlerini birbirinden ayırdı. Yenilenmenin yalnızca politik ve ahlaksal temellere dayanmasının yeterli olmadığını, onun hukuksal olarak güvence altına alınması gerektiğini saptadı. Sonuçta konferans perestroykanın yeni bir zaferi, belki de şimdiye kadar ki en ileri adımı oldu.

Sovyetler Birliği'ndeki tüm bu köklü değişiklikler üç yıl gibi kısa bir sürede gerçekleşti. Bu süre içinde dünyada Sovyetler Birliği'ne karşı yaklaşımını değiştirmeyen hemen hemen hiç kimsenin kalmadığını söylemek mümkün. Gerek uluslararası basında, gerekse de Türkiye basınında 19. Konferansın nasıl değerlendirildiğine bir bakacak olursak, konuya bazen şaşkınlıkla, bazen övgüyle, ama genel olarak olumlu bir tarzda yaklaşıldığını görürüz. En anti-Sovyetik çevreler bile Gorbaçov'u perestroyka ve glasnost'u (bu kavramların özünü olmasa bile, en azından sözünü) doğrudan karşılarına almamaya dikkat etmekteydiler. Amerika da dahil, pekçok ülkede Gorbaçov en popüler kişilerin başında gelmektedir. Bu, tarihte görülmemiş bir durumdur. Denilebilir ki, dünya çapında Sovyetler Birliği'ne karşı yaklaşım daha önce hiçbir zaman olmadığı kadar olumludur.

Gerçi geniş bir kesim için Gorbaçov'a ve Sovyetler Birliği'ndeki yenilenmeye karşı yaklaşım, sosyalizme karşı yaklaşım tam olarak çakışmamaktadır. Kapitalizme geri döndüğünü, şimdi yapılanların çok önceleri başkaları tarafından

Altay SÖZER

söylenmiş şeyler olduğunu iddia edenler az değildir. Bu, polemige girmeye değer bir konudur. Ama yenilenme, açıklık ve demokrasiyi, sosyalizmden ayrı, onunla çelişen değerler olarak gösterme çabasının uzun vadede etkili olabileceğini sanmıyoruz.

Sovyetler Birliği'ne ve sosyalizme karşı yaklaşımlarını değiştirenler arasında, her ikisini de eskiden beri savunan güçler de vardır. Örneğin, Türkiyeli komünistler. Bizler Sovyetler Birliği'ni, eskiden olduğu gibi, hiçbir sorunu olmayan bir yeryüzü cenneti olarak görüyoruz ve böyle göstermeye çalışmıyoruz. Sosyalizmi doğmalara dönüşmüş olan kimi şema ve formüllerle açıklamaya çalışmıyoruz. Onun, kendine özgü ilişkileri ve sorunları bulunduğunu, ülkeden ülkeye önemli farklar taşıdığını, en önemlisi, demokrasiyle kopmaz bağlarla bağlı olduğunu anlıyoruz. Ama herşeyi özümlediğimizi, yenilenmeyi tüm yönleriyle kavradığımızı söyleyerek, yalnızca mütevazilik ilkesine değil, gerçeğe de aykırı davranmış oluruz.

Sovyetler Birliği'ndeki yenilenme, kısa süre içinde gelişen hızlı ve çok yönlü bir süreçtir. Bu süreci "hayranlıkla" karşıladığımızı belirtmekten çok, onu anlamaya, tartışmaya ve ondan kendimiz için sonuçlar çıkarmaya çalışmamız daha yararlı olacaktır. Bunu başardığımız ölçüde, yeni politik anlayışı bugünkü mücadelemizde uygulama olanaklarımızı genişletebiliriz. Ayrıca yine aynı çaba içinde, sosyalizm kuruculuğuna daha şimdiden hazırlanmamız mümkün olabilir.

SBKP 19. Ulusal Konferansı gibi önemli bir aşamayı geride bırakan yenilenme hareketinden kendimiz için ne sonuçlar çıkarılmalı? Bu yalnız bizim için değil, tüm Türkiye solu için büyük önem taşıyan bir sorudur. Buna en kapsamlı yanıt da bir kişinin, ya da bir örgütün çabası sonucu ortaya çıkamaz. Sol içinde konuyla ilgili bilgi ve görüş alışverişini olancağına genişleterek, tartışarak bulunabilir. Bu tür tartışmaların düzenlenmesi, solun birbirini anlaması ve etkilenmesi için eşsiz bir fırsattır. Perestroyka Türkiye solunu birbirine yakınlılaştırabilir, yakınlaştırmalıdır.

Tartışmak gerektiğini belirtep, konuyu burada noktalamak doğru olmazdı. Onun için yukarıda sorduğumuz soruya yanıt arama çabası içinde, kendi görüşlerimizi kısaca ortaya koymak istiyoruz.

Son yıllara kadar sosyalizmin teorisyle pratiğini birbirine eşitliyorduk. Sovyetler Birliği'nin tarihsel deneyimi ile sosyalist kuruculuğun Leninci ilkelerinin zaman zaman uyumsuzluklar gösterebileceğini düşünemiyorduk. Yenilenme süreci içinde, başta Stalin yönetiminde geçen zaman olmak üzere, Lenin sonrası altmış yıl kadar süren dönemin ciddi bir eleştirisinin başlatılması, bu açıdan öğretici oldu.

Buna bağlı olarak belirtilmesi gereken geçmişte sosyalizmde demokrasinin taşıdığı belirleyici önemin, insan faktörünün birinciliğinin gözardı edilmiş olmasıdır. 19. Ulusal Konferans, arayış içinde bulunan bir parti ve toplum açısından "nasıl bir sosyalizme yönel-

mek" sorusuna tüm ayrıntılarıyla yanıt vermemekle birlikte, onun başlıca özellikleri olarak demokratikliği, insancılığı ve sosyal adaleti vurguladı. Bu özelliklerin yalnızca bir ya da birkaç ülke açısından değil, tüm ülkelerde bu arada bizim ülkemizde de kurulması hedeflediğimiz sosyalizmin genelgeçer özelliklerinden olduğunu söylemek herhalde yanlış olmayacaktır.

Belirli bir azınlığın, grubun ya da partinin, ("halk adına", "halk için" bile olsa) tüm iktidarı sürekli olarak kendi tekelinde tutması, kaçınılmaz olarak sosyalizmin deforme edilmesine yol açmaktadır. (19. Konferans tartışmaları bunu açıkça ortaya koymuştur.) Sosyalizmin gelişimi, aşamalı olarak halkın özyönetimine geçişten başka biçimde olamazdır. Bunun için halkın iktidar organlarının ve toplumsal yığın örgütlerinin rol ve etkinliği sürekli güçlendirilmelidir. Seçimler, ulusal çapta önemli konularda genel tartışma ve referandum gibi yöntemlerin aktif olarak kullanılması gerekmektedir.

Partinin rolü ve gücü, onun her işi dolaysız olarak kendi üzerine almasına bağlı değildir. Parti ideolojik ve politik önder olmalıdır. (Konferans sürecinde, SBKP'nin geçmişte buna uymamasının, hem partiyi yıpratmış, hem de ideolojik ve politik nitelikli pekçok sorunun birikmesine yol açtığı belirtilmiştir.) Partinin etkinliği; herşeyden önce, onun üyelerinin yığınlar içinde, örgütlerde başarılı çalışmaya yürütmesine bağlıdır. Buna bağlı olarak, tek tek parti kadrolarının belirleyici önem taşıdıklarını, partiye üye olmaya, partinin anlığını sürekli olarak korumaya ve parti içi eğitime özen gösterilmesi gerektiğini belirtelim.

Açıklık, eleştiri, denetim ve tartışma ortamı, sosyalizmin gelişmesi için hava, su gibi önemlidir. Sosyalizmde farklı çıkarların, farklı fikirlerin varlığı toplumun gelişmesinin itki kaynağıdır. Tartışma kültürünün ve sosyalist fikir plüralizminin yerleştirilmesi, güçlendirilmesi zorunludur. (Konferans, bu konuda da öğretici olmuştur. MK raporunun kimi yönlerine karşı çıkmış-örneğin, MK tezlerindeki koşullu olarak da olsa üçüncü dönem üstüste görevde kalma ilkesi iptal edilmiştir- kararların tümü eskiden olduğu gibi oybirliğiyle alınmamıştır.) Lenin'in ölümünden sonra parti içinde (ve öteki örgütlerde de demek mümkün) demokratik merkezîyetçilik ilkesi bozulmuş, bunun yerine pratikte bürokratik merkezîyetçilik konulmuştur. Bu durumun, uluslararası çapta parti (ve genel olarak örgüt) işleyiş konusundaki anlayışı küçümsemeyecek ölçüde etkilediğini söylemek herhalde yanlış olmayacaktır.

Sosyalizmde farklı maddî ve fikirsel çıkarların varlığı, doğal olarak onların kendi aralarındaki mücadeleyi de beraberinde getirmektedir. Burada kişisel, grupsal ve genel-toplumsal çıkarların uyuşturulması zorunlu ve sürekli bir çaba olmalıdır. Sosyalizmde, sosyalizme aykırı uygulamalarla (Sovyetler Birliği örneğinde bu, kişinin pultlaştırılması, dogmatizm, tutuculuk, bürokratik, milliyetçilik gibi olumsuzluklardır) aktif mücadele edilmesi yaşamsal önem taşımaktadır. Bu mücadele toplumsal, ahlaksal etkenlerin yanısıra, hukuksal önlemler de kullanılması gerekmektedir. Ama en önemlisi, sosyalist devletin her konuda güçlü,

Karabağ Bölgesi Azerbaycan Cumhuriyeti İçinde Kalmaya Devam Edecek

SB Yüksek Sovyeti, 18 Temmuzda toplanarak Dağlık Karabağ sorununu tartıştı ve karara bağladı. Karara göre Karabağ özerk bölgesi şimdi olduğu gibi Azerbaycan cumhuriyeti sınırları içinde varlığını sürdürecektir. Sorun Yüksek Sovyette nasıl tartışıldı, hangi gerekçelerle bu karar alındı? Sovyet radyo ve televizyonunda geniş bir özüt olarak aktarılan Yüksek Sovyet toplantısı, toplantıda yapılan konuşmalar bu konuda fikir verebilecek nitelikte.

Yüksek Sovyetin toplantısında Sovyetin üyelerinden başka, Azerbaycan ve Ermenistan cumhuriyetlerinden çok sayıda milletvekili bulunuyordu. Toplantıda ilk önce, Ermenistan ve Azerbaycan Yüksek Sovyetlerinin başkanları ve Dağlık Karabağ parti komitesi birinci sekreteri birer konuşma yaptılar. Daha sonra açılan tartışmada 30 kişi söz aldı.

Azerbaycan ve Ermenistan'ın bazı temsilcilerinin, sorunu tek taraflı olarak ele alan ve sert bir üslup kullanılan konuşmaları sırasında, M.Gorbaçov arasında tartışmaya döndü. Gorbaçov, her iki cumhuriyetin temsilcilerinin de yeterince soğukkanlı davranmadıklarını, özeleştiri yapmadıklarını belirtti. Bu tavır özellikle Ermenistan'ın temsilcilerinde ağır bastığını söyledi. Karabağ'ın Ermenistan'a, Rusya cumhuriyetine ya da Yüksek Sovyete bağlanması türünden önerilerin aynı anlayışın ürünü olduğunu

vurguladı. Sorunun ülkenin genel çıkarlarıyla ve perestrojkanın gelişimiyle birlikte düşünülmesi gerektiğinin altını çizdi.

Toplantıda yapılan çeşitli konuşmalarda, bölgede son zamanlarda yapılan grevlerin, başka cumhuriyetlerin ekonomik durumunu da olumsuz etkilediği belirtildi. Gromiko da dahil çeşitli konuşmacılar, SB Anayasasına göre, cumhuriyetlerinde yapılacak değişikliklerin, onların Yüksek Sovyetlerinin onayıyla ve SB Yüksek Sovyetinin kararıyla gündeme sokulabileceğini hatırlattılar.

Gorbaçov, toplantıda yaptığı konuşmada, gerek Ermenistan'da, gerekse de Azerbaycan'da

perestrojkanın zorluklarla geliştiğine dikkat çekti. "Bu cumhuriyetlerde yenilenmeden huzurları kaçan bazı çetelerin varlığı ortaya çıkmıştır" şeklinde konuşan Gorbaçov, Karabağ olayının perestrojkayı çöktürmek için bilinçli olarak kullananların bulunduğu, bunların, işi yasadışı yöntemlere ve katliamlara kadar vardıklarını söyledi. Olayla ilgili olarak grevler düzenlenmesinin ve SB Yüksek Sovyete baskı yapılmasının yanlış olduğunu vurguladı. Bazı milliyetçi çevrelerin, "isterse binlerce insan ölsün, ama milletin ruhu güçlensin" fikrini yaydıklarını, bunun insanlık dışı ve anormal bir şey olduğunu kaydetti.

Gorbaçov, devamla "her iki cumhuriyetin de burada bulunan temsilcilerinin gözlerinde, toplantıdan muzaffer ayrılmak arzusunda olduğunu görüyorum" diyerek, bunun son derece yanlış olduğunu söyledi. Ulusların

Devamı 6. sayfta

İyi Bir Başlangıç

YARIN dergisinin Haziran sayısında, YENİ AŞAMA dergisinden bir yazarın kendi görüşlerini anlatan bir yazısı yayımlandı. Daha önce de YAHİN'dan bir yazarın YENİ AŞAMA'da aynı şekilde bir yazısı yayınlamıştı. 2000'e DOĞRU dergisi Mehmet Karaca ve Osman Sakalsız ile yapılmış uzunca bir röportajı aynen yayınlıyarak TBKP'nin görüşlerinin tanıtılmasına olanak sağladı Karaca ve Sakalsız, GÖRÜŞ Dergisine verdikleri bir demeçte "Sosyalist Partiye konan engellerin kaldırılması, TOPLUMSAL KURTULUŞ dergisi çevresinden tutuklanınların serbest bırakılmasını" talep ettiler. Kutlu ve Sargın'ın ilk duruşmalarında Mehmet Ali Aybar, Doğu Perinçek, Yaşar Kemal, Sadun Aren, Halit Çelenk, Çağatay Anadol ve daha birçok farklı görüşten Marksist hazır bulunarak dayanışmalarını belirttiler.

Geçmişte benzeri hemen hemen hiç görülmemiş bu gelişme için daha birçok örnek gösterilebilir. Ama bu kadarı bile, sol içinde yeni bir ilişkiler sisteminin oluşmakta olduğunu söylemek için yeterlidir. Devrimci, Marksist güçlerimiz, birbirlerini hasım, rakip, hatta düşman görmekten, kolaycı suçlamalara karalamaktan, birbirlerini zayıflatmaya çalışmaktan vazgeçip, hem birbirlerine destek oldukları, hem de yaratıcı bir fikir tartışması yürüttükleri, birbirlerine saygı ve anlayışla yaklaştıkları bir ortama yavaş da olsa geçmektedir. İyi bir başlangıç yapılmıştır. Bu, ülke çapında yeni demokratik bir politik kültürün gelişip güçlenmesi için temel bir önkoşuldur ve bu gelişme ülkemizin geleceği konusunda iyimserliği artırıcı, çöşku verici bir gelişmedir.

TBKP Programının devrimci, Marksist güçlerden sözederken, eski, sekte terminolojili terketmiş olması, göşist, revizyonist, oportünist gibi kavramlara itibar etmemiş olması bu nedenle bizce çok yerinde olmuştur. Elbette solda bu tür eğilimler, görüşler olabilir. Ama bunlar bir suçlama nedeni

Zeki Tireli

değildir, bir tartışmayı, karşılıklı ikna yöntemi ile hakikata ulaşmaya çalışmayı gerektirir.

Marksistler arası (hatta yalnızca onlar arasındaki değil, bütün politik güçler arasındaki) ilişkilerde karalama, karşılıklı sıfatlar takma, söylemediği şeyi söylemiş gibi gösterme istediğimizi Marksist sayma, istediğimizi sayma vb. gibi alışkanlıklardan ne kadar çabuk kendimizi kurtarırsak, halkın güvenini o kadar çabuk kazanacağız.

Kendine Marksist diyen bütün güçlerin, hakikate ulaşabilmek, kendilerini geliştirebilmek, politik yaşamda bir rol oynayabilmek için birbirlerine ihtiyacı var. Son yıllarda bunu yaşadık, gördük, öğrendik. Marksist solun çeşitliliği, içinde farklı eğilimler barındırması korkulacak bir şey değil. Eğer hareket içinde uygar ve demokratik, ahlaki bir tartışma ortamı oluşturabilirsek tersine bu hepimize yarar sağlayacaktır.

Marksist teorinin sorunları üzerine geniş bir tartışma günümüzde büyük bir ihtiyaçtır. Bu her geçen gün daha somut ortaya çıkıyor. Türkiye solunun gündemindeki yeni soru ve arayışlar, Sovyetler Birliğindeki gelişmeler, sosyal demokratların, feministlerin, çevrecilerin getirdikleri yeni görüşler, genel olarak Marksist teoriyi yeni koşullarda gözden geçirme ve ülkemiz koşullarında geliştirme sorunu böyle bir tartışmayı zorunlu kılıyor.

Gerçek Türkiye'de, gerek Batı Avrupa'da ülkemiz Marksistlerinin farklı gruplaşmalarının hiç bir çevre dışlanmadan böylesi geniş çaplı bir teorik tartışma içine girmesi ve bundan geniş kesimlerin yararlanmasını sağlamak için mevcut olanakların değerlendirilmesi büyük bir kazanım olacaktır.

Eğer halkımızın gözü önünde, kendi aramızda dostça, uygarca tartışmayı, çeşitli farklılıkları, hatta sert tartışmaları rağmen birlikte ortak sonuçlara varmayı başarabilirsek ve bunu sürekli bir yaşam tarzı, politik kültür haline getirebilirsek, çok şeyi değiştirmeye başlayabileceğiz.

yiğitlerin gereksinimlerini yansıtan politikalara sahip olmalıdır. (Örneğin, son zamanlarda Sovyet toplumunda, ulusal sorun, gençlik, din, sosyal hizmetler ve gıda sorunu gibi alanlarda içinde bulunulan zayıflıklarla mücadelede büyük önem verilmektedir.)

-Sovyetler Birliği'ndeki yenilenme süreci, dünya komünist hareketin niteliksel olarak yeni bir düzeye gelmesi için önemli bir ilki yaratmaktadır. Sosyalizm, uzun yıllar sonra tekrar çekiciliğiyle bütün dünyayı etkilemeye başlamıştır. Ama bizler, kapitalizmin kısa sürede yeryüzünden kaldırılabilirliği, sosyalizmin daha şimdiden onu her konuda geri bıraktığı şeklinde, istediklerimizi sanki varmış gibi gösterme hatasına düşmüyoruz. (Örneğin, 27. Kongrede belirlenen hedeflere ulaşılması durumunda, 2000 yılında Sovyetler Birliği'nde emek üretkenliğinin düzeyi, kapitalist ülkelerin 85'deki düzeyine eşit olacaktır) Bu durum sosyalizme ve onun kapitalizmle birlikte giriştiği tarihsel yarışmaya daha gerçekçi bakmamızı gerektirmektedir.

Buher yenilenme sürecinin bizde oluşturduğu bazı görüşlerdir. Kuşkusuz, geliştirilecek konulardır. Ayrıca ele alınabilecek daha pekçok nokta vardır. Daha önce de vurguladığımız gibi, bu gibi konularda Türkiye solunun kendisi arasında yapacağı tartışmalar, bilgi ve fikir alışverişi büyük yarar getirecektir. 29 Mayıs'ta Batı Berlin'de Kurtuluş ve TKP temsilcilerinin sosyalist demokrasi üzerine düzenledikleri tartışma buna canlı bir örnekler.

Perestrojka süreci bize, nihai amacımız olan sosyalizm üzerine görüşlerimizi geliştirmemiz, bugünkü politikamızı ve mücadelemizi güçlendirmemiz, geniş sol çevrelerle tartışarak ortak sonuçlara varabilmemiz ve birbirimize yaklaşabilmemiz için tarihsel bir fırsat vermektedir. Bu fırsat kaçırılmamalıdır.

KOMÜNİST HAREKETİN, TÜM SOLUN ÖZGÜRLÜĞÜ DEMOKRATİK BİR REJİM İÇİN

Baştarafı 1. sayfta

oyu komünistleri oldukları gibi görüp tanımaktadır. Mahkemenin gidişini objektif bir şekilde yansıtan basın bunda büyük bir rol oynamaktadır.

Onlarca yıllık kalın duvarlar yıkılmakta, her bir duruşma ile komünist hareket politik yaşama nüfuz etmekte, parti fiilen legalle çıkmaktadır.

16 Kasım 1987 öncesinde karşılaştırıldığında, komünist hareketimizin toplumsal meşruiyetinin bugün güçlenmiş olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Elbette politik güçler oranı henüz komünistlerin legalitesini sağlayıp güvence altına alacak kadar değişmiş değildir. Ama, şimdiye kadar ki, gelişme, Kutlu ve Sargın yoldaşların TBKP'nin legal olarak kurulması için ülkeye dönmesiyle başlayan girişimin doğru ve yerinde bir girişim olduğunu kanıtlamakta, sonuç almanın olanaklı olduğunu göstermektedir.

Başarının yolu, sorunu, şimdiye kadar olduğu gibi rejim sorunu olarak ortaya koyabilmekten, bizim, kendi özgül çıkarlarımızdan çok ülkenin demokratikleşmesi için çalıştığımızı tekrar tekrar somut işle kanıtlayabilmekten geçiyor.

Politik amacımız toplumsal yaşamın bütün alanlarının demokratikleşmesi, toplum yaşamının en mantıklı ve akılcı biçimi olarak demokrasinin gerçekleşmesidir. Komünist Partinin özgür politik faaliyetine, güçlü, legal ve kitlesel bir komünist partisine bugün öncelikle böylesi bir demokratik yenilenmenin gerçekleşebilmesi için ihtiyaç vardır. Toplumsal gelişmenin, her alanda toplumsal ilerlemenin ve barışçı bir geleceğin en önemli güvencesi ve önkoşulu demokrasidir. Onlarca yıldır rejim sorunu çözmemiş olmamızla onlarca yıldır komünist hareketin yasa dışı tutulması arasında bir ilişki olsa gerektir.

Ankara'daki dava çevresinde giderek derinleşen, ülke çapında ve kamuoyu katlarında yaygınlaşan kavga iki karşıt politik kültürün kavgesidir. Bir tarafta insanı kut ve araç gören, işkence ve şiddetle egemenlik sürmek isteyen, çoğulculuğa, halkın sözünü söylemesine tahammülsüz, politik şantaj, zorbalık ve keyfîlik kültürü, bugün bir 12 Eylül dönemi boyunca en çıplak biçimde kendini ortaya koyan çağdışı anlayış vardır. Bu taraf tarihsel olarak davayı kaybetmiştir. Ama elindeki politik mevzileri yitirmemek için direnmektedir ve direnecektir.

Karşı tarafı aklın, sağduyunun ve ahlakın tarafını oluşturan. Yeni, demokratik politik kültürü n güçlenmesi, daha geniş taşıyıcı kesimlere kavuşması, demokrasi hareketinin böylece daha da derinleşmesi bu direnç kırıcak, politik yaşamı uygarlaştıracaktır.

Bu hiç de kolay olmayacaktır.

Gündemdeki sorun, Türkiye'nin onlarca yıldır çözemediği rejim sorunu- dur. Kırılması gereken direnç, onlarca yıllık buyrukçuluğun, keyfîliğin, zorbalığın yığılmasının direncidir.

Né var ki, son ayların pratiğinde çok güzel kanıtlandığı gibi, girişim, aktif müdahale, somut eylem, eğer genel gidişin ana doğrultusuyla çakışıyorsa, akıldışılığı ve çağdışılığı köseye sıkıstırmakta, yeni, taze demokrasi ve uygarlık güçlerini açığa çıkarmakta, harekete geçirmektedir.

Son iki üç yıldaki gelişmeler, ülke içinde yeni, demokratik bir politik kültür ihtiyacını çok somut dayattı, genel bir demokratikleşme eğilimini ortaya çıkardı, dünyada, uluslararası ilişkiler mekanizmasında barış ve demokrasi yönünde bir yenilenme başlattı. Bizim girişimimiz bu temelde gelişmektedir. Genel gidişin bu ana doğrultusunda yer alacak yeni girişimler demokrasi hareketimizi daha da güçlendirecektir.

Şimdi 141 ve 142'nin kaldırılması için çok geniş bir hareketin ortaya çıkması olanaklıdır. Adalet Bakanlığı komisyonu Ceza Kanunu'nda yapılacak değişikliklerle ilgili olarak bu maddelerin cezalarında indirim yapılması görüşünü getirmiştir. Bu hukukun ve politik olarak temelsiz bir görüştür. 141 ve 142 kaldırılmalıdır. Bu maddenin cezası bir güne bile indirilse, düşünce özgür olmuş, ilercici örgütlenmeler kapatılma tehditinden kurtulmuş komünist partisi özgürlüğünü elde etmiş olamaz. Komisyon, ancak oy çokluğuyla aldığı bu kararlar, aslında 141 ve 142 maddelerle yasaklanan düşünce ve akımların bir suç oluşturmadığını fiilen kabul etmiş olmaktadır. Eğer bu bir suç olsaydı, 141 ve 142. maddelerden yargılananların sayısı her gün biraz daha artarken, bir ceza indirimi düşünülebilir miydi? Bir suç daha çok, daha yığınsal işleniyor, yaygınlaşıyorsa, hiç onun cezası indirilir mi?

141-142'ye karşı demokrasi ce phesinin genişlediği, yaygın bir uluslararası dayanışmanın ortaya çıktığı

koşullarda, yapılmak istenen bir ceza indirimi ile bu tepkiyi söndürmektir. Ama bu, hareketin daha yükselmesiyle bu maddelerin kaldırılmasını sağlamanın olanaklı olduğunu da göstermektedir. Bir adım genileyen çağdışı anlayışı, tam yeniliğe uğratmak da mümkündür. Sözkonusu tasarıda böyle bir değişikliğin yapılması için hükümet çok yönlü zorlanmalıdır.

141-142'nin kaldırılması için, yükselcek hareket geniş bir potansiyele sahiptir. Kutlu ve Sargın'ın duruşmasının başlaması üzerine Ömer'in Milliyet başyazarı Ahan Öymen'in kaleme aldığı "141-142 kaldırılmalıdır" makalesi geniş bir yankı uyandırmış, Adalet Bakanlığı Komisyonu üyelerinden Prof. Faruk Erem, İnsan hakları uzmanlarından Prof. İhan Lütem bu talebi destekleyen açıklamalar yapmışlardır. Cumhuriyette Oktay Akbal ve Uğur Mumcu komünist partisiz demokrasi olmayacağını altını çizmişlerdir. Haziran ayındaki SHP Kurulayı da bu maddelere karşı tutum almıştır. DYP ve ANAP içinde benzer tutum alan çevreler yok değildir. Devrimci Marksist solun yansır sendikal, gençlik, çevre koruma hareketleri bu maddelerin varlığının kendi faaliyetlerini nasıl tehdit ettiğinin bilincindedir.

Demokrasiye inanan, ona ihtiyaç duyan herkesin katılabileceği geniş bir 141-142 karşıtı hareketi de desteklemek en başta bizim görevimizdir. Şimdi legaliteye doğru atılan her adımla, komünist partisinin legal kurulmasının, giderek daha genişleyerek Marksist güçlerin ortak eseri olarak hazırlanabileceği de ortaya çıkmıştır. Komünist hareketin Legaliteye yaklaşması ile genişlemesinin düz orantılı olduğu görülmüştür. O nedenle, böylesi bir kampanyayı gerçekleştirmenin olanakları da daha fazladır demektir.

Komünistlerin birliği güçlendikçe ve genişledikçe hareketin legalitesi de güçlenecek ve genişleyecektir. Bu aynı zamanda tüm solun özgürleşmesi demokrasinin güçlenmesi ve genişlemesi olacaktır.

Baştarafı 5. sayfta

Karabağ bölgesi

çıklarının ülkenin genel çıkarlarıyla ve perestrojkanın gereksinimleriyle birlikte ele alınması gerektiğini kaydetti. Gorbaçov, meydana gelen olayların halkların bilincinde yarattığı olumsuz etkilerin silinmeye çalışılması için uluslar arasındaki dostluğun sürekli ilgi alanında tutulmasının zorunlu olduğunu vurguladı.

Yüksek Sovyetin oybirliğiyle aldığı karara göre, Karabağ özerk bölgesi Azerbaycan cumhuriyeti içinde kalmaya devam edecek. Bölgede Ermenilerin çıkarları, özellikle kültür, eğitim ve kadro politikası alanında, titizlikle korunacak. Onların Ermenistan'la ilişkileri için olanaklar genişletilecek. SB Yüksek Sovyetinde, söz konusu sorunla ilgili özel bir komisyon kurulacak ve bu komisyonda yeni öneriler hazırlanacak. Ayrıca SB Yüksek Sovyetinden bazı temsilciler Karabağ özerk bölgesine gönderilecek, burada halkla, Ermeni ve Azeri yöneticilerle sürekli ilişki halinde bulunacaklar. M.Gorbaçov, SBKP

MK'dan bazı temsilcilerin de Karabağ bölgesine gönderilebileceğini kaydetti.

Ermenistan Komünist Partisi Merkez Komitesi, Sovyetler Birliği Yüksek Sovyetinin Karabağ bölgesiyle ilgili olarak aldığı kararı oybirliğiyle onayladı. Ermenistan Komünist Partisi Merkez Komitesi ayrıca, Karabağ bölgesiyle ilgili farklı bir karar alınmasının, Ermenistan ve Azerbaycan halklarının gerçek çıkarlarıyla çelişeceği ve iki ulus arasındaki ilişkileri zarar vereceği saptamasını yaptı. Alınan kararda, Ermenistan'da oluşan durumun, büyük yanlış değerlendirmelerden, parti komitelerinin ve temel örgütlerinin politik, örgütsel ve ideolojik çalışmalarındaki hatalardan kaynaklanmış olduğu belirtildi. Ermenistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Sovyetler Birliği Yüksek Sovyet'in kararlarının uygulanması için somut kararlar alırken, en önemli devrin sosyal gelişme sorunlarının çözümü ve ortamın iyileştirilmesi olduğunu saptadı.

Referandumda ANAP'a hayır Demokrasi için en geniş güçlerin diyalog ve işbirliği

Baştarafı 1. sayfada

çimleri oldu. Ve her seferinde, siyasal istikrar geleceği iddialarına karşın, tam tersine siyasal istikrarsızlıklar derinleşerek sürdü. Referandum ve yerel seçim de başka türlüünü vadetmiyor. ANAP'ın oy oranını koruması, meclisteki antidemokratik, meşruiyetten yoksun hakınıyetini, hiç bir şekilde haklı çıkarmayacak, rejim tartışmalarına son vermeyecektir. ANAP'ın oylarının yüzde 30'ların altına düşmesi durumunda ise, erken bir genel seçime gidilmesi daha da yakınlıkla olacak, ancak alternatif bir çoğunluk ve hükümet arayışlarının sancılan eksilmeyecektir. Bütün bunlardan çıkarılacak sonuçlar olsa gerek. Ve bunun üzerinde ANAP'ın her seferinde olduğu gibi hükümette olmanın avantajlarını sonuna kadar istismar etmek amacıyla dayatıldığı ve muhalefetin iki ayağın bir papuca sokan* kısa seçim kampanyası döneminin yarattığı heyecana, telaşa kapılmadan, soğukkanlı olarak düşünülmalıdır.

Durum ne?

Bugün ekonomik durum, iç açıcı bir tablo sergilemiyor. Enflasyon, baskısı artan dışborçlar, kimi işveren kesimlerinde de tepkiye yol açan yatırımlardaki durgunluk ve iflaslar, işsizlik ve milyonlarca çalışanın ağırlaşan geçim sıkıntısı; bunlar bilinmeyen sorunlar değildir ve yakın bir gelecekte ortadan kalkacağına dair hiçbir işaret bulunmamaktadır.

Oteyandan, demokratik, demokratik bir istikrar, eksiksiz insan hakları Türkiye için hala ulaşılmaması gereken bir hedef durumundadır. 1982 Anayasası olduğu gibi durmakta, 12 Eylül hukuku ve olağanüstü mahkemeler işlemeye devam etmektedir. İşkence mekanizması yeni canlar almakta, sol güçler üzerindeki baskılar sürmekte, mahkemeler ağır cezalar kesmektedir. Basın özgürlüğü üzerindeki baskılar ve tehditler yoğunlaşmakta, TBKP davası ile Ülkede gerçek bir düşünce özgürlüğünün önünü açmamakta ısrar edilmektedir. Kürt sorunu acil bir çözüm beklemektedir.

1989'da cumhurbaşkanlığı için aday olup olmayacağı sorularına şimdilik yanıt vermemeyi tercih eden cumhurbaşkanı Evren, ordunun sivil rejimin koruyucusu olduğunu tekrarlayarak, daireleri savunmakta, özgür düşünce ve siyasetin, yani gerçek bir demokratik ortamın Türkiye'de olamayacağını tekrarlamaktadır.. Militarist güçler, siyaset sahnesinden çekilmekte inat etmektedirler ve bu bağlamda gelecek cumhurbaşkanlığı seçimlerini etkilemenin gayretli içindedirler.

1983'ten bu yana düşünüldüğünde, rejim açısından kimi olumlu gelişmeler olmuştur ama bunlar demokrasi açısından çok yetersiz kalmaktadır. Hükümet, otoriter bir rejimi kimi ödünlerle koruma çizgisinin ilerisine hala geçmemektedir. 141, 142 ve 163. maddeleri kaldırmak yerine,

kimi ceza azaltmaları ile bu çağdışı maddelere yeni bir can katma planı, bunun en son kanıtı olmaktadır.

Sonuçta, sanırım şu söylenebilir: Türkiye, önünde bulunduğu yol ayrımında oyalanmaktadır. Vakit kaybetmektedir, sorunları haliflemek yerine daha da ağırlaşmakta ve karmaşılaşmaktadır. Bir yol, bizl gerçek bir demokrasiye götürecektir, öteki ise, oyalanmalar ve belirsizlikler sürdüldüğe, kaosa ve karmaşaya götürecektir.

Kimsa tek başına yapamaz

Türkiye'nin gerek 12 Eylül öncesi, gerekse de 12 Eylül sonrasında pratiği gözönüne alındığında sanırım şu saptamaya hak verilecektir: Ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal sorunlarının çözümü kavuşturulması, tek bir partinin, tek bir siyasal akımın altından kalkabileceği bir iş değildir. Bu dün böyleydi, bugün böyledir, görülebilir bir gelecekte de böyle olacaktır.

Yaşanan deneyimler, geçen yıllar, ağır sorunların çözümü isteniyorsa, yeni tür bir muhalefet ve yeni tür bir iktidar anlayışının elbirliğiyle geliştirilmesi gerektiğini gösteriyor. Türkiye'nin demokratik bir istikrara kavuşması için sorunlara gerçekçi çözümlerin aranmasına, belirlenmesine ve uygulanmasına elveren bir ortamın sağlanması için olmazsa olmaz koşul, demokrasiden yana bir çoğunluğun birliği, diyalog ve işbirliği, birlikte yol almasıdır.

Demokratik bir gelişme ancak çoğunluğun mutabakatı, onayı ve katılımı ile gerçekleşebilir. Hiçbir parti tek başına çoğunluğun desteğini kazanamaz. Kaldı ki, gerek kamuoyu anketleri, gerekse de yerel seçimler üzerine yapılan öngörüler, mevcut partilerin oy oranlarının, üç aşağı beş yukarı, bu belirlemeyi tartışılmaz kılacak düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Antidemokratik seçim yasası ile yarı belki parlamentoda çoğunluk sağlamak mümkün olabilir ve demokrasi yarıdaşlarının bu konuma ulaşması yararlı da olur, ama toplumun çoğunluğunun mutabakatı sağlanmadan, demokratik bir gelişme, sorunların çözümü gerçekleşemez.

O nedenle, gerek SHP'nin gerekse de DYP'nin, "tek başına hükümete gelme" hedefleri, gerçekleşmesi bakımından yeterli inandırıcılıktan yoksun olmak bir yana, demokratik gelişme açısından da kuşkuyla doludur. Bugün sorun gerici militarist güçleri etkisizleştirecek gerçek bir sivilleşme ve demokratikleşmeden yana bütün güçlerin mutabakatını sağlamaktır. Hükümete muhalefet etme, kendi konularını güçlendirme çalışmalarını, muhalefet partileri bu sorunla bağlı ele almazlarsa, kendi özgül çıkarlarını toplumsal gelişmenin önüne geçirilirse, büyük bir yanlış yapılmış olacaktır. Kuşkusuz, yeni, yapıcı birleşimci, demokratik mutaba-

katın koşullarını hazırlamaya yönelik bir politikayı egemen kılmada SHP'den çok şey beklenmektedir. En geniş yasaklı Marksist sol güçler için etki ve katkıların artırmanın yolu da böylesi geniş bir mutabakat biçim aktif tutum almaktan geçmektedir.

Ortak istemler, ortak tavır

Referandum öncesinde, bu doğrultuda ne yapılabilir? Her halde her şeyden önce, ANAP'ın, referandum kampanyasını siyasal içerikten yoksun bırakma, düzey-sizleştirme yönündeki ve ilk gelişmelere bakılacak olursa etkili de olan çabalarına kararlılıkla karşı çıkılmalıdır. Hükümetin ve siyasal gelişmelerin geleceği açısından önem taşıyan referandumda, hele bir de rejimin temel dayanağı anayasada değişiklik gündeme geliyorsa, insan hakları ve siyasal demokrasiye ilişkin belli başlı sorunların çözüm önerileriyle birlikte dile getirilmesinden daha doğal ne olabilir?

Ekonomik sorunların yanısıra, Türk ve Kürt tüm halkımızı ilgilendiren temel hak ve özgürlüklerin sağlanması, TCK'nın gerçekten çağdaşlaştırılması, sendikal hak ve özgürlükler, kısacası demokrasiye ilişkin temel konuların gündeme getirilmesi, ANAP'ın oyunun bozulması için şarttır. Bunun yanısıra, anayasa değişikliği, seçim ve siyasal partiler kanunlarının demokratikleştirilmesi ve sivil ve uygar bir cumhurbaşkanı konusunda ortak bir tutum gibi, mutabakat noktaları artırılıp uygulanırsa, bu aynı zamanda, demokratik bir istikrar umutlarını da artıracaktır. Seçimlerde yalnız tepkilerin de değil, inandırıcı ve güven verici bir alternatifin, umudun çekiciliği rol oynaması isteniyorsa - ki bu olmadan, ANAP'ın oy oranı düşse bile, başka alternatiflerin gündeme getirilip gerçekleştirilmesi düşünülemez-, tutulacak yol her halde bu olmalıdır. Referandumdan ve giderek yerel seçimlerden demokrasi davasının güçlü çıkıp çıkmadığını belirleyecek asil ölçütte, bu yolda katı edilecek mesate olacaktır.

Demokrasi için, militarist ve gerici güçlere karşı en geniş güçlerin diyalog ve işbirliği. Her aşamada bu eğilimin güçlendirilmesi, bu amaca yönelmesi. Referandum bu yaklaşımın güçlendiği bir alan olacaktır.

Referandumda oylanacak olan ANAP hükümetinin politikalarıdır, ANAP'tır Referandumda ANAP hükümetine hayır demek için sandık başına.

Adil demokratik bir seçim, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki yasakların kalkması, Kürt halkının ulusal demokratik haklarının tanınması, insan hakları ve demokrasi için, bu istemlerin gerçekleştirilmesinde çıkarı olan herkesin birliği.

Referandumda ANAP'A HAYIR!

Varşova Paktının Önerisi:

Savunmaya Yetecek Kadar Silah

Varşova Antlaşması Örgütü Politik Danışma Komitesi, 15-16 Temmuz tarihlerinde Varşova'da yaptığı toplantıdan sonra bir bildiri yayınlarak tüm ülkelerin barışın güçlendirilmesi, uluslararası yaşamanın demokratikleştirilmesi ve geniş bir diyalogun gerçekleştirilmesi için çabalarını artırmaya çağırıyor.

Todor Jivkov, Karoly Grosz, Erich Honecker, Wojciech Jaruzelski, Nikolay Çavuşesku, Mihail Gorbaçov ve Miloş Jakaş başkanlığında, Bulgaristan, Macaristan, Demokratik Almanya, Polonya, Romanya, Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya'dan üst düzeyde parti ve devlet yöneticilerinden oluşan delegasyonların katıldığı toplantının sonunda yayınlanan bildiriye şöyle dendi:

"Sosyalist ülkelerin, halkların, geniş kamuoyunun çabaları ve çeşitli ülkelerin yöneticilerinin ve politik çevrelerin gerçekçiliği sayesinde uluslararası gelişmelerde belirli elverişli eğilimler görülmektedir. Bu, çatışmanın azaltılması, Doğu ve Batı arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi, silahlanmanın dizginlenmesi, askeri harcamaların azaltılması ve bölgesel sorunların çözülmesi için daha elverişli koşulların oluşmasında görülmektedir.

Aynı zamanda, henüz daha iyiye doğru köklü bir dönüş söz konusu değildir. Dünyada durum daha önce olduğu gibi karmaşık ve çelişkilidir. Hala çok büyük miktarda nükleer silahlar duruyor, nükleer denemeler devam ediyor ve yeni tipte silahlar üretiliyor. Gezegenimizde insanlığın, yaşamanın ortadan kaldırılması tehlikesi kalkmış değildir. Toplantıya katılan ülkeler her zaman olduğu gibi gelecekte de dünyada olumlu süreçlerin derinleşmesi ve geri döndürülemez kılınması için ellerinden geleni yapacaklardır. Toplantıya katılan ülkeler, tüm ülkelerin, barışın ve güvenliğin güçlendirilmesi, silahsızlanma adımlarının gerçekleştirilmesi için, ayrıca geniş bir diyalogun ve uluslararası yaşamanın demokratikleşmesi için gerekli olan bir ortamın gerçekleşmesi uğrunda çabalarını birleştirmeye ve artırmaya çağırıyorlar."

Bildiriye ayrıca silahsızlanma doğrultusunda önde duran görevler hatırlatılıyor, bunların arasında stratejik nükleer füzelerin yarı yarıya azaltılması, nükleer denemelerin durdurulması, kimyasal silahların yasaklanması, konvansiyonel silahların azaltılması sayılıyor. Bildiriye INF anlaşmasıyla kaldırılacak füzelerin "yeni-nin doldurulması" planlarının tehlikesine de dikkat çekiliyor.

Varşova Antlaşması Örgütü Politik Danışma Komitesi'nin bu yılki toplantısının ana gündem maddesini Avrupa'da konvansiyonel silahların azaltılması konusu oluşturdu. Toplantının sonunda bir açıklama yayınlanarak, Atlantik'ten Urallara kadar konvansiyonel silahların azaltılması üzerine bir dizi öneriler getirildi.

Bilindiği gibi Viyana'da NATO ve VAÖ'nün silahlı güçlerinin ve silahlarının azaltılmasına ilişkin görüşmeler 14 yıldır sürüyor. Bu kadar uzun süreye rağmen şimdiki dek bu görüşmelerde herhangi ciddi bir ilerleme kaydedilmiş değil. Ayrıca şu anda devam eden görüşmeler de doğ-

rudan silahların azaltılması konusu değil, daha sonra yapılacak esas silahsızlanma görüşmelerinin çerçevesi ve hedefleri ele alınıyor, bunların saptanmasına çalışılıyor. İşte VAÖ'nün önerileri yıllardır süren görüşmelerin çıkmazdan kurtarılmasını, nükleer silahlarda başlayan indirimin yanısıra konvansiyonel silahlarda da indirimle gidilmesini amaçlıyor.

VAÖ üstün mü?

NATO'da kimi çevrelerin, VAÖ'nün Avrupa'da konvansiyonel silahlarda tek tarafı olarak indirime gitmesini istediği biliniyor. NATO'da bu istem ileri sürülürken, VAÖ'nün Orta Avrupa'da, karakuvvetlerinde üstün olduğu, tank sayısının çok daha fazla olduğu belirtiliyor. Oysa Avrupa'da güçler dengesi gözönüne alınırken yalnızca kara kuvvetlerinin, tank sayısının hesabına katılmayacağı herkesin kabul edeceği, kabul etmesi gereken bir gerçek. NATO'da, VAÖ'nün tek tarafı olarak indirime gitmesi istenirken, NATO'nun savaş uçaklarında, helikopterlerde, deniz kuvvetlerinde üstün olduğu, Avrupa'nın güneyinde üstün olduğu gözardı ediliyor. VAÖ yıllardır tüm bu güçlerin ele alınmasını asimetrik ve dengesizliklerin saptanmasını ve böylece indirime gidilmesini savunuyor.

Ayrıca Batılı kaynaklar da Avrupa'da NATO ile VAÖ arasında konvansiyonel silahlarda denge olduğunu kabul ediyorlar. Örneğin ABD Kongresi Kovansiyonel Silahlı Güçler Komisyonu'nun Ocak ayında hazırladığı bir raporda, Avrupa'da Doğu ile Batı arasında konvansiyonel silahlarda yaklaşık bir denge olduğu belirtildi. Komisyon Başkanı Karl Levin raporun, konvansiyonel silahların 13 kategorisinde araştırmalar yapılarak hazırlandığını belirterek şöyle dedi:

"Konvansiyonel silahların 13 kategorisinin kiminde VAÖ, kiminde de NATO üstün. Sonuç olarak ise yaklaşık bir denge mevcuttur". Londra stratejik araştırmalar enstitüsünün bir raporunda da yine her iki pakt arasında konvansiyonel silahlarda yaklaşık denge olduğu kabul ediliyor.

Üç aşamalı öneri

İşte VAÖ Politik Danışma Komitesi Avrupa'nın tüm bölgelerinde tüm konvansiyonel silahların ve silahlı güçlerin hesabına katılarak indirime gidilmesini öneriyor. Ve öneriler Avrupa'da her iki paktta ait konvansiyonel silahların sadece savunmaya yetecek, sürpriz bir saldırıya ve saldırı operasyonlarına olanak vermeyecek düzeye kadar azaltılmasını hedefliyor. Konvansiyonel silahların söz konusu düzeye kadar azaltılması için 3 aşamalı bir plan öneriliyor.

Görüşmelerin birinci aşamasında iki paktın konvansiyonel silahları arasında varolan dengesizliklerin ve asimetrikliklerin giderilmesi konusunda anlaşmaya varılması öngörülüyor. İlk aşamada:

- Dengesizlikler ve asimetrik kaldırılarak, silahlı güçlerde ve silahlarda şimdiki düzeyin altına inilmesi;
- Dengenin aşamalı olarak tüm Avrupa çapında ve bölgelerde elde edilmesi;
- Konvansiyonel silahların ve silahlı güçlerin tiplerinde dengesizliklerin ve asimetrikliklerin kaldırılması öneriliyor.

Görüşmelerin birinci aşamasında veya tercihan daha önce, dengesizliklerin ve asimetrikliklerin saptanabilmesi amacıyla her iki tarafın silahlı güçlerine ilişkin bilgileri birbirlerine vermeleri ve bu bilgilerin denetlenilebilmesi öngörülüyor. VAÖ'nün açıklamasında birinci aşamanın gerçekleşmesiyle, birliklerde ve silahlarda esaslı indirimle gitmenin temelini hazırlanmış olacağı kaydediliyor.

Planın ikinci aşamasında, her iki askersel paktın silahlı güçlerinde ortalama yüzde 25 oranında (yaklaşık 500.000 kişi) azaltmaya gidilmesi, üçüncü aşamada ise nihayet silahlı güçlerin ve konvansiyonel silahların sadece savunmaya yetecek düzeye kadar azaltılması öneriliyor.

VAÖ'nün açıklamasında şu öneriler de yer alıyor:

- Konvansiyonel silahların azaltılması görüşmelerine başlanmasından itibaren, varılacak anlaşma yürürlüğe girene kadar tarafların anlaşmanın hedefleriyle çelişecek girişimlerde bulunmaması ve özellikle de Avrupa'da silahlı güçlerini ve silahlarını artırmaması;

- Azaltılan birliklerin dağıtılması, silahların, askeri teçhizatın anlaşmada öngörülecek yerlerde imha edilmesi;

- Kurulacak bir uluslararası kontrol komisyonu aracılığıyla konvansiyonel silahların azaltılması sürecinin, geri kalan silahlı güçlerin faaliyetlerinin ve silahlı güçlerin artırılıp artırılmadığının yerinde kontrol edilmesi.

Bilindiği gibi NATO üyesi ülkeler, şimdiki Sovyetler Birliği'nin Avrupa'dan çekeceği birlikleri ve silahları kısa zamanda geri getirebileceğini, ABD'nin ise bu açıdan dezavantajlı olduğunu ileri sürdü. VAÖ'nün şimdiki önerilerinde ise birliklerin dağıtılması ve silahların imha edilmesi yer alıyor.

Koridor

VAÖ'nün Politik Danışma Komitesi'nin açıklamasında tüm Avrupa'da konvansiyonel silahların azaltılmasına ilişkin önerilerin yanısıra iki pakt arasındaki sınır boyunca silahlı güçlerin düzeyinin düşük tutulacağı bir koridor oluşturulması önerisi de yer alıyor. Bu konuda şöyle deniyor: "Sürpriz saldırı tehlikesinin azaltılması ve ortadan kaldırılması için önlemler alınması, Avrupa'da konvansiyonel silahların azaltılması sürecinin vazgeçilmez parçasıdır. Bu amaçla ilk aşamanın başlangıcıyla birlikte iki pakt arasındaki sınır boyunca silahlı güçlerin azaltılacağı bir koridor oluşturulabilir. Bu bölgeden istikrarı bozan ve en tehlikeli silah tipleri çekilebilir veya azaltılabilir. Böylece askeri potansiyel savunmaya yetecek, sürpriz saldırıya olanak vermeyecek düzeye kadar azaltılmış olur".

Taktik nükleer füzelerin azaltılmasının ve sonunda kaldırılmasının, savaş tehlikesinin ortadan kaldırılması ve Avrupa'da istikrarlı bir durumun sağlanması açısından önemine değinilen açıklamada, ayrıca bu füzelerle ilgili olarak da yakın zamanda görüşmelere başlanması önerildi.

VAÖ'nün bu önerileri Viyana'daki konvansiyonel silahların azaltılması görüşmeleri için elverişli ve gerçekçi bir temel oluşturuyor.